

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема „Проучване на орално здраве при деца, активно спортуващи футбол“ с автор Александар Атанасовски за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 03.03.02. Детска дентална медицина.

Научен ръководител доц. д-р Веселина Кондева, дм

Темата, която докторантът Александар Атанасовски е избрал и работил е актуална и значима с оглед влиянието на оралното здраве при подрастващите футболисти за качествено провеждане на тренировъчния и състезателен процес.

Допълнително бихме посочили от дългогодишния ни опит в областта на футбола и спорта въобще, че при медицинския надзор и периодичните прегледи най-малко се отделя място за обективна оценка и диагноза на оралната среда, при липсата и на лекари със специалност дентална медицина. Младите футболисти следва и да получават специализирана информация за хранително-питейния режим, за приема на енергийни и поли-витаминни средства, за опазване на зъбите при директните единоборства, за хигиената на устната кухина. Процесът на спортна подготовка в многогодишен аспект създава условия за кариозни и ерозивни нарушения при подрастващите футболисти като осведомяването, постоянната диагностика и превенция биха създали оптимални условия за орално здраве. Футболната практика показва, че много често лекарите на националните и клубни отбори при всички възрастови групи се сблъскват с проблема за спешно лечение на кариеси и граноломи на отделни състезатели, включително и неочаквано преди футболните мачове с невъзможност да се вземе участие. Всичко, което дотук отбелязахме, че това специализирано проучване и изследване има реален принос за спортната практика и е първоизточник у нас.

Дисертационният труд е с обем от 163 печатни страници, включително 89 фигури и 26 таблици. В приложения на 23 страници се представят декларация за информирано съгласие, статистически лист, зъбен статус, протокол за кариозни и некариозни лезии и друга регистрация, протокол за индекс на скринингова периодонтална оценка и регистрация, протоколи за изследване слюнката преди и след тренировка, анкетна карта за оценка информираността на денталните лекари за ефекта на активното професионално спортуване върху оралното здраве, таблица с относителни дялове на фрактурирани зъби, научни доклади, участия, публикации и ползвана литература.

В структурно отношение представената разработка е построена съобразно изискванията и включва въведение, литературен обзор, цел и задачи, материал и методи, резултати и обсъждане, изводи и приноси.

За подготовката на Първа глава „Литературен обзор“ са проучени и анализирани 180 литературни източника (12 на кирилица и 168 на латиница).

Следва да отбележим, че докторантът Александар Атанасовски обективно и задълбочено е проучил и акцентирал върху основни статистически данни за ролята на спорта и футбола в световен и европейски мащаб, за системата за спортна подготовка във футбола у нас и влиянието и за растеж и развитието на децата, за хранителните навици, енергийните изисквания, за оралното здраве при деца спортисти.

Напълно сме съгласни с формулирането на стр. 37 „Заключение“ Бихме предложили то да се възприеме като хипотеза, тъй като в крайна сметка авторът очаква да се осигури адекватна превенция, ранна диагностика и ограничаваме риска за оралното здраве.

Основната цел на проучването е формулирана ясно и точно. На тази база са посочени и 7 основни задачи.

Впечатляващ е контингентът от 400 деца и юноши във възрастите от 8 до 17 години.

Даваме висока оценка на глава III „Материал и методи“, в която за решаването на седемте основни задачи пунктуално, фактологически и диференцирано са представени предварителни резултати и съвременни методики от гледище на лекарската практика в денталната медицина като:

- ✓ Проучване на антропометрични показатели на децата и съпоставка с медицинските стандарти.
- ✓ Проучване и оценка необходимостта от лечение на оралните заболявания по възрасти.
- ✓ Проучване и сравнение параметрите на стимулиран и нестимулиран слюнчен ток, получени преди и след тренировка.
- ✓ Проучване познанията на децата за хранителни навици и оценка рисковите фактори за футбола.
- ✓ Проучване познанията на денталните лекари относно оралното здраве при деца футболисти.
- ✓ Изготвяне препоръки за превенция.

За анализа на резултатите са използвани съвременни математико-статистически методи, включително и графичен анализ.

Глава IV Резултати и обсъждане (стр.51-161) е съществената част от дисертационния труд. Конструирана е последователно по седемте основни задачи, събраните резултати от проучвателната и експериментална работа. Докторантът Александар Атанасовски е показал логическо мислене,

професионални компетенции, синтезиране и обобщаване на важни за медицинската и спортна практика факти.

Специално за процесът на спортна подготовка с подрастващи футболисти от голямо значение се явяват съжденията и обобщенията на базата на обективните резултати на следните показатели:

- ✓ Антропометричното изследване и съпоставката с медицинските стандарти
- ✓ Висока степен и прогресия на зъбния кариес и разпространението на некариесни увреждания
- ✓ Незадоволителната орална хигиена
- ✓ Вследствие анкетното проучване и установяване приоритетната консумация на въглехидратна храна и енергийни напитки, стимулиращи образуването на кариеси.
- ✓ Препоръките за превантивна намеса срещу кариесни и парадонтални заболявания, зъбна ерозия и перикоронаритис
- ✓ Препоръките към родителите, лекарите по спортна и дентална медицина, факултетите по дентална медицина и Българския зъболекарски съюз.

Тази част от труда е онагледена много добре с достатъчен брой таблици и фигури.

Следва да отбележим, че направените изводи произтичат от извършената проучвателна и изследователска работа. Същите са добре формулирани, спазвайки логическата последователност при конструирането и подготовката на дисертационния труд.

Можем да обобщим следните приноси на разработката за медицинската и спортна практика:

1. За треньорите и специалистите по футбол литературен обзор в четирите основни направления (стр.6-37) е четиво с даване на знания и компетенции за възстановителния процес и превенциите от гледище на спортната и дентална медицина.
2. Първо изследване за оралното здраве на футболисти и влиянието на интензивността на тренировката върху параметрите на слюнката.
3. Доказано е с нарастване на възрастта увеличаване и развитие на кариесните процеси.
4. На основа на показаните резултати се констатира ниска ниво на личната орална хигиена и слаби познания за орално хигиенните и хранителни навици.
5. Важно значение имат изготвените препоръки за превенция срещу денталните заболявания и към лекарите, родителите, ВУЗ и зъболекарския съюз.

С докторанта нямаме съвместни публикации. Авторефератът е в унисон с представения дисертационен труд и отговаря на изискванията.

Авторът е реализирал като водещ 4 публикации (3 на кирилица и 1 на латиница) по темата на дисертационния труд.

Към докторанта имаме следния въпрос: Важната и съществена част от труда е свързана с изследователска и експериментална работа. Защо в заглавието и след това в текста давате приоритет на „проучвателната дейност“?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд е в завършен вид, лично дело е на докторанта и има необходимата теоретична и приложна стойност.

На основание на иновациите в проучвателната и изследователска работа и посочените приноси за практиката, даваме цялостна положителна оценка.

С убеденост предлагаме на Уважаемото научно жури да присъди ОНС „Доктор“ на Александар Атанасовски в професионално направление 03.03.02 детска дентална медицина.

30.01.2019г.
гр. София

Рецензент:

/проф. Лъчезар Димитров
Технически директор на
Българския футболен съюз/